

Pires, Orquestra Gulbenkian & Ricardo Castro

—*Concert per a piano núm.
2 de Chopin*

Palau 100

Dimarts, 15 de febrer de 2022 – 20 h

Sala de Concerts

Amb el patrocini de:

Amb el suport de:

Membre de:

Programa

Maria João Pires, piano
Orquestra Gulbenkian
Ricardo Castro, director

I

Pedro Amaral (1972)
Deux portraits imaginaires

Frédéric Chopin (1810-1849)
Concert per a piano i orquestra núm. 2, en Fa menor, op. 21

Maestoso
Larghetto
Allegro vivace

II

Claude Debussy (1862-1918)
La mer

De l'aube à midi sur la mer [Des de l'alba fins al migdia al mar] - Très lent
Jeux de vagues [Joc d'ones] - Allegro
Dialogue du vent et de la mer [Diàleg del vent i el mar]
- Animé et tumultueux

Durada aproximada del concert: primera part, 46 minuts | pausa de 20 minuts | segona part, 23 minuts
Concert enregistrat per Catalunya Música

#clàssics #legendes #novacreació

MOTOR VERDE

Sembrem futur
per a tothom

fundacionrepsol.com

REPSOL
Fundación

Una gran oportunitat per fer valer els nostres recursos naturals com a embornals de carboni a través de **reforestacions**, una solució climàtica natural. Un projecte pioner en què administracions públiques i organitzacions privades s'uneixen per generar un triple efecte transformador en **la societat, la naturalesa i l'economia.**

Afegeix-te al gran motor de la transició energètica.

Poema

Bromera

Buscant a tota hora
allò que encara no és
o allò que ja ha estat creat i destruït.

Habitant dels dos estats invisibles.

Sentir-me la millor mare del buit,
la germana més atenta de l'espera.

Reencarnar-me
en la filla fantasma
del jo anterior
i inundar un abdomen
per obligar-me a renéixer.

Anna Gual

Simbol 47 (2015)

Palau de la Música Catalana

Celebrem la vida!

L'Orfeo de Monteverdi
Europa Galante & Biondi

Kreisleriana de Schumann
Grigory Sokolov

Ginastera, Sibelius i Dvořák
Die Deutsche
Kammerphilharmonie Bremen
& De la Parra

Vivancos, Saariaho i Sibelius
Orfeo Català, OBC & Helsing
Jonas Kaufmann, Diana Damrau
& Helmut Deutsch

Passió segons sant Mateu de Bach
Collegium Vocale Gent
& Herreweghe

Philharmonia Orchestra
& Rouvali

Yuja Wang

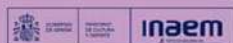
King Arthur i *The fairy queen* de Purcell amb
Vox Luminis

La consagració de la primavera de Stravinsky amb
Les Siècles & Roth

Integral de Simfonies de Brahms amb
Orquestra Simfònica de la
Ràdio Sueca & Harding

Més informació i
venda d'entrades a
www.palaumusica.cat

Amb la col·laboració de:

Comentari

La gran Maria João Pires torna al Palau de la Música Catalana i ho fa de bracet d'un compositor amb el qual ha assolit cotes d'expressivitat exquisides i refinades, i en el marc d'un programa que ens convida a gaudir d'un univers d'emocions a través de tres estètiques ben diferents; tres llenguatges que recorren gairebé dos segles d'història de la música, des de l'inspirat romanticisme de Frédéric Chopin a la imprescindible contemporaneïtat del portuguès Pedro Amaral, tot passant pel lluminós impressionisme de Claude Debussy. Estètiques diferents, sí, però que plasmen el mateix afany de transmetre a l'oient el batec íntim dels paisatges emocionals que van inspirar els seus autors.

Chopin tenia només dinou anys quan va escriure el primer dels seus dos *Concerts per a piano*, posteriorment catalogat com a *número 2* pel fet d'haver-se publicat *a posteriori* del que va compondre uns mesos després. Sovint s'ha parlat de la feblesa de l'escriptura orquestral d'aquestes peces, fet que es pot atribuir a la inexperiència de l'autor o al seu desinterès per la creació simfònica, però també a una voluntat certa d'atorgar tot el protagonisme a l'instrument solista, i deixant a l'orquestra un rol d'acompanyament i suport. I és en aquest piano, de brillantor i expressivitat extraordinàries, on Chopin mostrarà la seva veritable originalitat i audàcia creativa, en particular en el bellíssim segon moviment d'aquest *Concert* inicial, possiblement el més inspirat de tot el conjunt. Franz Liszt el definí com “*d'una perfecció gairebé ideal, amb la seva expressió ara radiant de llum, ara plena de tendre patetisme*”.

Més breu i més ric en contrastos que el que vindria a continuació, el *Concert núm. 2 per a piano i orquestra en Fa menor* es va estrenar a Varsòvia el 17 de març de 1830, amb el mateix compositor com a solista. Dividit en tres moviments –“Maestoso”, “Larghetto” i “Allegro vivace”–, arrenca amb l'exposició orquestral d'un primer tema que dos minuts després reprèn el solista. El piano irromp majestuós i ardent, bo i conferint veritable vida a la música, i tot el moviment es desenvolupa en un clima de romanticisme apassionat. A continuació, el moviment lent esdevé una mena de nocturn ple de nostàlgia, inspirat per la juvenil passió de l'autor per una estudiant de cant del Conservatori de Varsòvia, Constanza Gladkowska. “*Somnio en ella, i sota la seva inspiració ha nascut l'«Adagio» del meu Concert en Fa menor...*”, va escriure el músic al seu amic Titus Woyciechowski. Però Chopin mai no es va decidir a parlar amb la jove i quan l'obra es va publicar la va dedicar a la comtessa Delfina Potocka. Ja des dels primers compassos ens situem en un clima d'intimitat i confiança amorosa, que ens portarà al magnífic episodi central, amb el piano interpretant una melodia apassionada sobre el trèmol precipitat de les cordes. El darrer moviment recupera la brillantor sonora adoptant el ritme característic d'una alegre masurca i suggerint una explosió de sentiments amb un piano que manté la seva passió impetuosa fins al darrer compàs.

Setanta anys després, l'agost del 1903, Claude Debussy va començar a esbossar *La mer* molt lluny del mar, a la Borgonya, al bell mig de França. “*Els meus records valen més que la realitat*”, va dir el compositor. Inspirada en records d'infantesa i recreacions pictòriques i literàries, *La mer, trois esquisses symphoniques* va ser concebuda com a tríptic i no pas com una veritable simfonia. L'estrena va tenir lloc el 15 d'agost de 1905 a París, en una decebedora versió de l'Orchestra Lamoreux, dirigida per Camille Chevillard. “*El públic esperava l'oceà [...], però se'ls va servir una mica d'aigua agitada en un plat*”, va escriure un crític de l'època. No va ser fins a la seva segona presentació a París, el 19 de gener de 1908, sota la direcció del mateix Debussy, que l'obra no va assolir l'èxit que l'ha acompanyada des d'aleshores.

Igual que els pintors impressionistes, que busquen capturar un instant fugisser mitjançant taques de llum, Debussy evita els recursos habituals per descriure el mar, el vent i les onades. El seu mar és, més aviat, un suggeriment, l'evocació d'un sentiment expressat amb plena llibertat formal i una rica paleta tímbrica. El primer esbós, “De l'aube à midi sur la mer”, ens porta des de la foscor de la nit que fuig fins a l'esclat lluminós del sol que puja per l'horitzó. A partir d'un inici de caire misteriós, un *crescendo* ens descriu l'augment del dia i de les onades. A continuació, un tema a càrrec de setze violoncels evoca la brillantor de l'aigua; una flauta dibuixa el vol d'un ocell abans que l'esclat dels platerets tanqui el moviment. El segon, “Jeux de vagues”, ens mostra un mar centellejant i capritxós, a través d'una multiplicitat de temes que se succeeixen lliurement. Finalment, a “Dialogue du vent et de la mer”, ens assalta una sensació de perill que res no feia preveure. Fosc i tumultuós, aquest passatge esdevé una mena de lluita entre el vent i el mar, la violència entre dues forces antagòniques que conclou amb un cop de timbal poderós.

Un segle més tard, el portuguès Pedro Amaral (Lisboa, 1972) també va concebre els seus *Deux portraits imaginaires* com la representació d'una imatge, d'una escena. A partir dels poemes i fragments literaris inacabats i dispersos que el poeta Fernando Pessoa va deixar al voltant del mite de Faust, Amaral ha imaginat un diàleg entre aquest personatge, un home incapaç de viure i d'estimar i en el qual descobrim aspectes de la mateixa personalitat del poeta, i Maria, síntesi de diferents personatges femenins de l'obra de Pessoa. No hi ha paraules en la partitura –aquestes es troben implícites en les línies solistes de determinats instruments–, i la música, purament instrumental i d'un gran sentit dramàtic, pretén fer un retrat psicològic en profunditat d'ambdós personatges en el moment de la seva trobada.

Fruit d'un encàrrec de la Casa da Música de Porto, l'obra va ser estrenada a Zuric pel Remix Ensemble el 9 de març de 2013. Tres anys després la mateixa formació que la interpreta avui, l'Orquestra Gulbenkian, va presentar-ne a Lisboa la versió orquestral sota la batuta de l'extitular de l'OBC, Lawrence Foster.

Ana María Dávila, *periodista musical*

Biografies

Maria João Pires, piano

© Felix Broede

Nascuda el 23 de juliol de 1944 a Lisboa, va fer la seva primera actuació pública als quatre anys i va començar els estudis de música i piano amb Campos Coelho i Francine Benoît, tot continuant-los més tard a Alemanya, amb Rosl Schmid i Karl Engel. A més dels seus concerts, ha fet enregistraments per a Erato durant quinze anys i per a Deutsche Grammophon durant vint anys.

Des dels anys setanta es dedica a reflectir la influència de l'art en la vida, la comunitat i l'educació i intentant descobrir noves maneres d'establir aquesta forma de pensar en la societat. Ha buscat noves vies que, respectant el desenvolupament de les persones i les cultures, afavoreixin l'intercanvi d'idees.

El 1999 va crear el centre Belga d'estudis de les arts a Portugal. Maria João Pires ofereix regularment tallers interdisciplinaris per a músics professionals i amants de la música. A la sala de concerts de Belga es fan regularment concerts i enregistraments. En el futur es compartiran amb la comunitat digital internacional (no solament de pagament).

L'any 2012, a Bèlgica, va iniciar dos projectes complementaris; els Cors de Partitura, un projecte que crea i desenvolupa cors per a nens d'entorns desfavorits, com el Cor Hesperos, i els Tallers de Partitura. Tots els projectes de Partitura tenen com a objectiu crear una dinàmica altruista entre artistes de diferents generacions proposant una alternativa en un món massa sovint centrat en la competitivitat. Aquesta filosofia s'està estenent arreu del món als projectes i tallers de Partitura.

Orquestra Gulbenkian

© FCG - Jorge Carmona

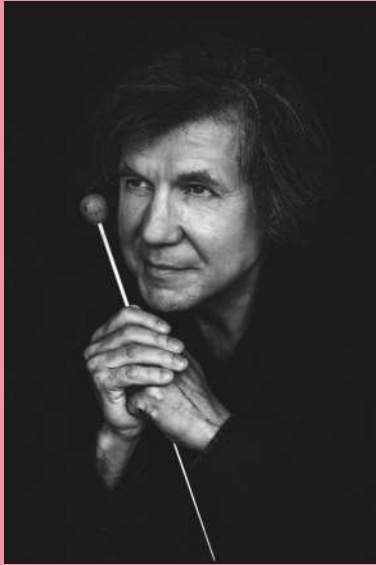
El 1962 la Fundação Calouste Gulbenkian va decidir crear un conjunt orquestral permanent. De primer, amb només una dotzena de músics (cordes i continu), es va anomenar Orquestra de Câmara Gulbenkian. El col·lectiu es va anar ampliant successivament i avui dia l'Orquestra Gulbenkian (nom que rep des del 1971) disposa d'un cos permanent de seixanta instrumentistes, nombre que s'amplia en funció del repertori.

Aquesta estructura permet a l'Orquestra Gulbenkian interpretar obres del Barroc i del Classicisme, una part important de la literatura orquestral del segle XIX i una gran part de la música del segle XX, incloent-hi obres pertanyents al repertori actual de les orquestres simfòniques tradicionals. Cada temporada l'Orquestra fa una sèrie regular de concerts al Grande Auditório Gulbenkian de Lisboa, on ha tingut l'oportunitat de treballar amb els principals directors i amb solistes de renom internacional. També ha actuat en nombroses localitats arreu de Portugal, en un esforç per descentralitzar la música i la cultura.

L'Orquestra ha ampliat constant les seves activitats a nivell internacional, amb actuacions a Europa, Àsia, Àfrica i Amèrica. En el terreny discogràfic, l'Orquestra Gulbenkian s'associa amb segells com ara Philips, Deutsche Grammophon, Hyperion, Teldec, Erato, Adès, Nimbus, Lyrinx, Naïve i Pentatone, entre d'altres, i la seva activitat ha estat reconeguda amb diversos premis internacionals.

Ricardo Castro, director

© Josep Piñol Curto

El 1993 va rebre el primer premi del Concurs Internacional de Piano de Leeds, tot convertint-se en l'únic llatinoamericà a guanyar-lo des que es va fundar. Vint anys després es va convertir, com a fundador i director d'un projecte social, en el primer brasiler a esdevenir membre d'honor de la Royal Philharmonic Society. El nomenament, doncs, l'ha situat al costat de personalitats il·lustres de la història de la música occidental. A més a més, és professor a les universitats de música de Ginebra i de Lausana i a la Scuola di Musica de Fiesole. Aquesta inusual trajectòria situa Ricardo Castro entre els pocs músics d'alt nivell que dediquen la vida a millorar la nostra societat a través de l'educació i la tasca social.

Va començar a tocar el piano als tres anys. Als cinc va ser acceptat de manera excepcional a l'Escola de Música de la Universidade Federal de Bahia. Immediatament van arribar diverses aparicions en públic i als deu anys va interpretar com a solista el *Concert per a piano en Re major* de Haydn. El 1984 va iniciar els estudis musicals a Europa ingressant al Conservatori Superior de Música de Ginebra a la classe de virtuosisme de Maria Tipo i a la de direcció d'Arpad Gerecz. Es va graduar al Conservatori de Ginebra el 1987. El mateix any va guanyar *ex aequo* el Concurs Internacional ARD de Munic i el 1988 va rebre el premi del Concurs Geza Anda. Poc després va acabar els estudis de piano a París amb Dominique Merlet.

El 2007 va crear els Centres Estatals d'Orquestres Juvenils i Infants de Bahia (NEOJIBA), un programa pioner al Brasil que ha beneficiat més de deu mil nens, adolescents i joves. Director artístic de l'Orquestra Juvenil de Bahia, la primera orquestra juvenil brasilera que ha actuat a Europa, plegats han ofert centenars de concerts al Brasil i han fet set gires internacionals a les sales de concerts més prestigioses d'Europa i els Estats Units.

Formació

Orquestra Gulbenkian

Violins

Vadim Tsibulevsky, concertino

Francisco Lima e Santos, concertino auxiliar I

Bin Chao, concertino auxiliar II

Paula Carneiro, solista I

Alla Javoronkova

David Wahnnon

Ana Beatriz Manzanilla

Elena Ryabova

Maria Balbi

Otto Pereira

David Ascensão

Flávia Marques

João Castro

César Nogueira

Violins II

Alexandra Mendes, solista I

Anna Paliwoda, solista I

Cecília Branco, solista II

Jorge Teixeira

Tera Shimizu

Stefan Schreiber

Francisca Fins

Miguel Simões

Luciana Cruz

Nelson Nogueira

Félix Duarte

Tomás Soares

Violes

Samuel Barsegian, solista I
Lu Zheng, solista I
Artur Mouradian, solista II
Leonor Braga Santos
Maia Kouznetsova
Nuno Soars
Precilia Diamantino
Albert Payà
João Dinis
Milan Radocsj

Violoncelos

Varoujan Bartikian, solista I
Marco Pereira, solista I
Martin Henneken, solista II
Jeremy Lake
Raquel Reis
Jaime Polo
Catarina Távora
Hugo Paiva

Contrabaixos

Pedro Vares de Azevedo, solista I
Domingos Ribeiro, solista I
Manuel Rego, solista II
Marine Triolet
Maja Pludemann
Miguel Guerreiro Menezes

Flautes

Cristina Ánchel, solista I
Sónia Pais, solista auxiliar I
Amalia Tortajada, solista II

Oboès

Pedro Ricardo Monteiro Ribeiro, solista I
Nelson Jorge Machado Alves, solista auxiliar I
Alice Catherine Caplow-Sparks, solista II

Clarinets

Telmo Costa, solista auxiliar I
José Cejudo, solista II

Fagots

Ricardo Ramos, solista I
Vera Dias, solista auxiliar I
Cândida Nunes, solista II
Joana Maia, solista II

Trompes

Kenneth Best, solista I
Pedro Fernandes, solista II
Luís Duarte, solista I
Antónia Chandler, solista II

Trompetes

Adrián Martínez, solista I
Carlos Leite, solista auxiliar I
Jorge Pereira, solista II
José Pedro Pereira, solista II
Carlos Cubas, solista II

Trombons

Sérgi Minana Minana, solista I
Rui Rocha Fernandes, solista II
Faustino Pérez, solista II

Tuba

Amilcar Gameiro, solista I

Timpaní

Rui Gomes, solista I

Percussió

Abel Lucas Cardoso, solista II
Agostinho Sequeira, solista II
Duarte Santos, solista II

Piano/celesta

Inês Mesquita, solista I

Arpa

Carmen Cardeal, solista I
Ana Castanhito de Alemida, solista II

Equip tècnic

Risto Nieminen, director

António Lopes Gonçalves, mànager orquestra

Inês Nunes, productur

Américo Martins de Maltos, productur - llibreter

Fábio Cachão, productur - llibreter

Pedro Canhoto, productur - llibreter

Jorge Freire, director d'escena

António Vasconcelos, assistent d'escena

Ricardo Junceiro, assistent d'escena

També et pot interessar...

Palau Piano

Dimarts, 22.02.2022 - 20 h
Sala de Concerts

Grigory Sokolov, piano

L. van Beethoven: *Quinze variacions i fuga per a piano, en Mi bemol major, op. 35*

J. Brahms: *Tres intermezzi, op. 117*

R. Schumann: *Kreisleriana, op. 16*

Preus: de 30 a 60 €

Palau Piano

Dilluns, 28.03.2022 - 20 h
Sala de Concerts

Alexandra Dovgan, piano

Programa per determinar

Preus: de 20 a 30 €

Palau Piano

Dimarts, 03.05.2022 - 20 h
Sala de Concerts

Yuja Wang, piano

Programa per determinar

Preus: de 30 a 60 €

Mecenes d'Honor

Mecenes Protectors

Mitjans Col·laboradors

Col·laboradors

Armand Basi – Bagués-Marsiera Joiers – Balot Restauració – Cardoner Grup – Catalonia Hotels & Resorts – Coca-Cola – Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports – Col·legi Oficial d'Òptics Optometristes de Catalunya – Deloitte – Eurofirms Group – Fundació Antiques Caixes Catalanes – BBVA – Fundació Caixa d'Enginyers – Fundació Castell de Peralada – Fundació Metalquímia – Helvetia Compañía Suiza S.A. de Seguros y Reaseguros – La Fageda – Quadis – Saba Infraestructures, S.A. – Scasi Soluciones de Impresión S.L.

Amics Benefactors

Ascensores Jordà, S.A. – Fundació Antoni Serra Santamans – Inclos Interiorisme, S.L. – Morera Casablanca S.L. – Teatre Romea – Veolia Serveis Catalunya S.A.U. – Salvador Viñas Amat

Membres Palau XXI

Mª Dolors i Francesc – Elvira Abril – Pere Armadàs Bosch – Rosamaria Artigas i Costajussà – Marta Barnes – professor Rafael I. Barraquer Compte – Mariona Carulla Font – Lluís Carulla Font – Carlos Colomer Casellas – Isabel Esteve Cruella – Pere Grau Vacarisas – María José Lavin Guitart – Anna Saura Miarnau – Juan Manuel Soler Pujol – Daniela Turco – Joan Uriach Marsal – M^a. del Carmen Pous Guardia

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

